

หลักสูตรอบรม การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้ แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/22 วันที่ 23 – 24 มกราคม 2562 ผู้เข้าร่วมอบรม 62 คน
จาก อบต.เมืองคอง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่



นายปิตรธรรม รัฐมนตรี ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ
สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ
กล่าวต้อนรับ หน่วยงานราชการอำเภอ ผู้บริหารท้องถิ่น
ส.อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน จากพื้นที่ อบต.เมือง
คอง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ที่ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน
โครงการร้อยใจรักษ์ โดยให้หลักคิดและแนวทางการพัฒนาตาม
ศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในการเชื่อมโยงถึง
กระบวนการเรียนรู้ตลอดการอบรม 2 วัน 1 คืน

กล่าวถึงความเป็มาของโครงการร้อยใจรักษ์ ซึ่งมูลนิธิ
แม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เข้ามาดำเนินการในหมู่บ้าน
ห้วยส้านและหมู่บ้านข้างเคียงที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
โดยใช้แนวทางการพัฒนาทางเลือก เพื่อสร้างโอกาสในการ
ปรับเปลี่ยนชีวิต จากการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาเป็นอาชีพที่
สุจริต

สิ่งที่คาดหวังในการอบรม คือ การมีส่วนร่วม
แลกเปลี่ยนจากทุกคน และการนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง
อย่างเหมาะสมกับชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ปัญหา
ของชุมชน โดยชุมชนเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน และ
ท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อไป

หลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง
ในพระบรมราชูปถัมภ์บรรยายโดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ คือ

1. การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยดูทั้งในเรื่อง
เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้โอกาสและทางเลือกที่
ดี ให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตัวเองและอยู่กับชุมชนได้

2. การพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งมี 3 ระยะ คือ ขั้นอยู่รอด
ดูจากการมีข้าวกินตลอดปี สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน
และไม่สร้างหนี้เพิ่ม ขั้นพอเพียง คือ มีรายได้มั่นคงสามารถ
เพิ่มผลผลิตได้ และขั้นยั่งยืน คือ การมีเงินออม มีการ
รวมกลุ่มและพึ่งพาตนเองได้

3. การพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติ
ตลอดทั้งกระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โครงการ
ร้อยใจรักษ์มีการสำรวจข้อมูลจริงร่วมกับหน่วยงานต่างๆ
การคืนข้อมูล เพื่อให้ชาวบ้านรู้สาเหตุของปัญหาของตนเอง
และประเมินความพร้อมของชาวบ้านในการสละแรงงาน

4. การวัดผลการพัฒนาที่ชาวบ้านได้อะไร โดยดูจากผล
การพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละมิติ ที่ทำให้ผลผลิตของชาวบ้าน
เพิ่มขึ้นและนำไปสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ในพื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่



ฐานการเรียนรู้ที่ 1 การพัฒนาระบบน้ำ

เรียนรู้การบริหารจัดการน้ำ การกักเก็บน้ำโดยใช้อ่างพวง ชอยซีเมนต์ (Soil Cement) การปล่อยลงไปที่แปลงเกษตรด้วยระบบกาลักน้ำ การพัฒนาระบบน้ำใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุม และชาวบ้านต้องสละแรงงาน โดยที่โครงการฯ ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้



การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : ขนาดของบ่อชอยซีเมนต์เท่าไร

ตอบ : ขนาดของบ่อกว้าง 13x28x2.5 เมตร ความหนา 7-10 เซนติเมตร

ถาม : น้ำที่ลงมาจากเขาจากการชุดบ่อพวง เป็นน้ำที่ลงแห้งก้นน้ำในหมู่บ้านใช่หรือไม่

ตอบ : ใช่ เป็นน้ำที่ชาวบ้านไว้ใช้อุปโภคบริโภค

ถาม : คณะกรรมการดูแลน้ำ มีการบริหารจัดการน้ำอย่างไร

ตอบ : มีการเก็บค่าน้ำหน่วยละ 3 บาท โดยคณะกรรมการน้ำจะให้ผู้ที่เก็บ 100 ละ 10 บาท

ถาม : การทำบ่อชอยซีเมนต์มีหน่วยงานไหนเข้ามาช่วย แล้วถ้าอยากทำแบบนี้ จะขอสนับสนุนความรู้และเทคนิคจากเจ้าหน้าที่ได้หรือไม่

ตอบ : มีเจ้าหน้าที่ที่เชี่ยวชาญจากมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ เข้ามาช่วยเรื่องเทคนิคกระบวนการต่างๆ ซึ่งหากมีความต้องการอยากทำอาจจะเสนอโครงการมาทางมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ หลังเสร็จจากการอบรม

ถาม : การทำบ่อชอยซีเมนต์ต้องทำในพื้นที่สาธารณะใช่หรือไม่

ตอบ : อาจจะทำในพื้นที่ตนเองก็ได้ เพียงแต่พื้นที่นี้ตรงนี้ยังเป็นที่ส.ป.ก. อยู่ เป็นพื้นที่ของชาวบ้านที่ได้รับสิทธิ์ในการทำกิน แล้วทางโครงการฯ มาเช่าที่ชาวบ้านในการทำแปลงทดลองเท่านั้น ไม่ได้มีการยึดครองพื้นที่

ประเด็นแลกเปลี่ยน : พื้นที่ อบต.เมืองคอง เป็นพื้นที่ที่มีน้ำมาก ซึ่งน้ำที่ใช้เป็นต้นน้ำจากเขาและมีการทำฝายชะลอน้ำ เพื่อนำน้ำมาใช้ในครัวเรือน แต่ไม่มีการบริหารจัดการน้ำไม่มีการติดมิเตอร์ จึงใช้น้ำอย่างไม่รู้คุณค่า ซึ่งจะมีการจ่ายค่าธรรมเนียมในการบริหาร 200 บาท/ปี/ครัวเรือน



ฐานการเรียนรู้ที่ 2

เกษตรพอเพียง พืชระยะยาวไม่ผล

เรียนรู้การปลูกไม้ผลระยะยาว เช่น เงาะ ทุเรียน ส้ม กาแฟ มะม่วง กล้วย ส้มโอ ฯลฯ โดยไล่ระดับตามความต้องการน้ำของพืชและความสูงของพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตของชาวบ้านและสร้างรายได้ เป็นการจัดการแบบองค์รวม แบ่งพื้นที่เป็นป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย เนินเขา ที่ดอน และที่นา นอกจากนี้ พัฒนาต่อยอดไม้ผลเดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก CP และดอยคำ เป็นแหล่งตลาดรับซื้อผลผลิต



การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : โครงการฯ เข้าพื้นที่ปลูกพืชทดลองในพื้นที่ของชาวบ้าน ชาวบ้านต้องเสียค่าต้นทุนบ้าง ค่าปุ๋ย ค่ายา หรือไม่

ตอบ : การทำแปลงเกษตรสาธิตโครงการฯ ออกทั้งหมด เมื่อจบโครงการฯ พื้นที่ตรงนี้ก็จะเป็นของชาวบ้าน

ถาม : บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ CP ส่งเสริมแคมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทองและมหาชน ซึ่งปัจจุบันผลผลิตของทั้ง 4 หมู่บ้านกว่า 50% ยังปลูกมะม่วงพันธุ์นวลค่าทางโครงการมีแผนในการดำเนินการอย่างไร ที่จะส่งเสริมเกษตรกรให้หันมาปลูกพันธุ์ที่ตลาดต้องการ

ตอบ : รอผลผลิตมะม่วงนวลค่าสุดออกทั้งหมดก่อน แล้วจึงค่อยเปลี่ยนยอดเป็นน้ำดอกไม้สีทอง

ถาม : ไม้ผลที่ปลูกไว้ได้รับน้ำเพียงพอหรือไม่

ตอบ : เพียงพอ เพราะแนวทางพัฒนาของโครงการฯ จะเริ่มจากการพัฒนาแหล่งน้ำก่อน ดูว่าน้ำเพียงพอกับพืชหรือไม่ และจะปลูกพืชที่เหมาะสมกับปริมาณการใช้น้ำของพืช

ถาม : ทำไมต้องมีอุปกรณ์ในการบังแดดต้นทุเรียน

ตอบ : เพราะทุเรียนไม่ชอบแดดมาก ซึ่งในช่วงบ่ายแดดแรง อาจทำให้ต้นทุเรียนคลายน้ำเยอะมากกว่าเดิม

ประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : ในพื้นที่ อบต.เมืองคอง การปลูกไม้ผลเป็นรูปแบบของบริษัทที่เข้ามาส่งเสริมทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การปลูก การรักษา ปุ๋ย ยาและอุปกรณ์ในการปลูก โดยใช้พื้นที่และแรงงานของเกษตรกร เมื่อได้ผลผลิตบริษัทจะเป็นผู้รับซื้อ ซึ่งปัญหาที่ผ่าน คือ บริษัทจะดำเนินการทั้งหมด มีการหักค่าอุปกรณ์ทุกอย่าง จึงทำให้เกษตรกรไม่รู้รายได้จากการขายผลผลิตที่แท้จริง

ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ในพื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่



ฐานการเรียนรู้ที่ 3 ความมั่นคงทางอาหาร ข้าว พืชอายุสั้น 1 ไร่ 1 แสน

การเพิ่มผลผลิตข้าว ข้าวพันธุ์อีโตเป็นพันธุ์ท้องถิ่น โดยใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ซึ่งจากเดิมได้ 600 กิโลกรัม/ไร่ เปลี่ยนมาเป็น 800 -1,000 กิโลกรัม/ไร่ มีการทำการเกษตรผสมผสานแบบครบวงจร (1 ไร่ 1 แสน) เป้าหมาย คือ อยากให้คนที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน มาทดลองทำแปลงเกษตรผสมผสานในพื้นที่ 1 ไร่ มีการปรับปรุงดินด้วยการหมักดินและปลูกพืชสลับหมุนเวียนกัน ทั้งพืชระยะสั้น ระยะยาว และการทำปศุสัตว์



การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : ข้าวที่ขายในแต่ละปี ขายที่ไหนบ้าง

ตอบ : เดิมขายให้กับชาวเขาในพื้นที่อื่นๆ แต่ปัจจุบันขายให้คนในพื้นที่มากขึ้น เช่น ทั้ง 2 หมู่บ้านใหญ่ บ้านห้วยसान และบ้านสุขฤทัยที่ไม่มีที่นาซึ่งปกติจะไปซื้อข้าวข้างนอก แต่เมื่อได้มาทำงานร่วมกับโครงการฯ จึงเป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่มากขึ้น

ถาม : ผลผลิตข้าวจากที่ได้ 623 กิโลกรัม/ไร่ เมื่อโครงการฯ เข้ามาทำให้ได้ผลผลิต 800 กิโลกรัม/ไร่ มีการใช้วิธีการอย่างไร

ตอบ : ทางโครงการฯ ได้แนะนำ 3 เรื่อง คือ การใช้สารชีวภัณฑ์ ได้แก่ ไตรโคเดอร์มา บิวเวอร์เรีย และการทำปุ๋ยหมัก PR

ถาม : พางข้าวหรือตอซังข้าวในนา พื้นที่นิยมเผาหรือไม่

ตอบ : ไม่เผา เพราะพางจะนำมาคลุมพืชผักในสวน และเอาไว้ให้สัตว์เลี้ยงได้กิน

ถาม : ในพื้นที่หมู่บ้านที่ปลูกข้าว มีธนาคารข้าวหรือไม่

ตอบ : มีทั้งหมด 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มกองทุนข้าว และข้าว อพป.

ถาม : พืชผักที่ปลูกในพื้นที่ปลูกเอาไว้กินหรือขาย

ตอบ : ทางโครงการฯ ปลูกไว้สำหรับขายและเอาไว้ทำอาหารในห้องครัวของโครงการฯ



ฐานการเรียนรู้ที่ 4 การทำปศุสัตว์

การส่งเสริมปศุสัตว์ เริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการเลี้ยงสัตว์ประเภทใด การส่งเสริมประกอบด้วย สนับสนุนพันธุ์สัตว์ให้แก่ชุมชน ได้แก่ ไก่ดำภูพาน เป็ดกากีแคมเบลล์ ส่งเสริมกองทุนอาหารสัตว์ โดยถ่ายทอดความรู้การทำอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร กองทุนวัคซีน ให้ชาวบ้านทำวัคซีนเอง เพื่อลดปริมาณการตายของสัตว์



การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : การปลูกหญ้าเนเปียร์ พันธุ์สราเอลดีอย่างไร

ตอบ : หญ้าเนเปียร์สราเอลจะให้วิตามิน 14 % ซึ่งมีมากกว่าเนเปียร์ปากช่องที่มีโปรตีน 12%

ถาม : หากอยากได้ต้นพันธุ์หญ้าเนเปียร์ สามารถซื้อได้จากที่ไหน ในโครงการฯ มีจำหน่ายหรือไม่

ตอบ : หาซื้อทางช่องทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากปัจจุบันทางโครงการฯ ยังอยู่ในช่วงทดลองปลูกยังไม่มีการขายต้นพันธุ์

ถาม : วิธีการปลูกหญ้าเนเปียร์เหมือนอ้อยใช่หรือไม่

ตอบ : ปลูกเหมือนอ้อย คือ จะต้องรดน้ำในช่วงระยะแรกเพื่อให้หญ้างอกออกมาเป็นใบก่อน ถ้าผ่าน 60 วัน หญ้าจะแตกกอ หลังจากนั้นก็ไม่ต้องรดน้ำก็ได้

ถาม : ทางโครงการฯ บอกว่ามูลค่าของสัตว์ในบ้าน มีมูลค่า 40,623 บาท/ครัวเรือน ทั้งหมดเป็นพันธุ์สัตว์ที่ทางโครงการฯ ส่งเสริมหรือไม่

ตอบ : ไม่ใช่มูลค่าพันธุ์สัตว์ของโครงการฯ แต่เป็นมูลค่าสัตว์เฉลี่ยที่แต่ละครัวเรือน ซึ่งในแผนทางโครงการฯ ก็มีเป้าหมายว่าจะทำให้ได้เพิ่มขึ้นเป็น 88,575 บาท /ครัวเรือน

ถาม : หากพันธุ์สัตว์ที่ทางโครงการฯ นำไปส่งเสริมชาวบ้านแล้วเกิดโรคตาย แล้วถึงกำหนดคืนไม่สามารถคืนได้จะทำอย่างไร

ตอบ : ทางโครงการฯ จะไปดูก่อนว่าตายจากสาเหตุอะไร ถ้าตายด้วยโรคก็พิจารณาตามความสมควร อาจจะต้องคืน แต่ปกติงานด้านปศุสัตว์จะมีการลงพื้นที่ติดตามที่เข้าร่วมโครงการฯ อยู่แล้ว เพื่อช่วยป้องกันอัตราการตายไม่ให้เกิดขึ้น

แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด



รัชณี เมืองมูล

เป็นชาวบ้านห้วยสำนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการค้าและเสพ แต่เป็นผู้ใช้เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด ไม่เคยทำงานหาเงินเอง มีญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงให้เงินใช้ตลอด ใช้ชีวิตสุขสบาย เมื่อผู้มีอิทธิพลถูกจับตัวไปและโครงการร้อยใจรักษ์เข้ามา เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น หมู่บ้านเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ตอนนี้ทำงานเป็นลูกจ้างโครงการรายวัน ก็ใช้เงินประหยัด แต่ก็ภูมิใจที่หาเงินมาเลี้ยงครอบครัวได้ด้วยตนเอง

นายมานิต

เป็นคนสุพรรณบุรี มาได้แฟนบ้านยะลา สาเหตุที่เสพยา เนื่องจากเครียดกับปัญหาชีวิต เข้าร่วมโครงการครั้งแรก โดยได้รับคำแนะนำจากคนรอบข้าง อีกทั้งตนสนใจเข้าอาสาสมัครบำบัด หลังจากเสร็จสิ้นการบำบัดคนในชุมชนให้การต้อนรับอย่างดีมาก วางแผนชีวิตว่าจะสร้างบ้านให้เสร็จและเก็บเงินเพื่ออนาคตของลูก

นายส่องแสง

สาเหตุที่ติดยาเริ่มจากเสพยาตามพ่อ เคยถูกจับติดคุก 2 ปี 6 เดือน ข้อหาครอบครองยาบ้า 25 เม็ด และเคยฆ่าตัวตายเพราะความกดดันจากพี่น้อง ได้กินยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้าแต่รอดมาได้ เมื่อโครงการเข้ามาสมัครใจเข้าร่วมเป็นอาสาทำดี จุดเปลี่ยนที่อยากจะเลิกจริงเพราะอยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง และอยากจะทำความดี ตอนนี้เข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างโครงการฯ ชีวิตเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

ถาม : บ้านห้วยสำน เมื่อปี 2545 สมัยรัฐบาลของอดีตนายกทักษิณฯ ที่ประกาศสงครามยาเสพติด ช่วงนั้นบ้านห้วยสำนมีสถานการณ์เป็นอย่างไร

ตอบ : มีการฆ่าตัดตอนหลายราย ครอบครัวที่โดนฆ่าก็ลำบาก แต่เราพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ช่วงนั้นก็มั่งคั่งมาก เพราะด้วยอิทธิพลของผู้ค้ารายใหญ่ หน่วยงานต่างๆ ไม่กล้าเข้าพื้นที่ จึงเป็นโอกาสให้เราค้าขายได้มากขึ้น และยากมีราคาสูงขึ้นด้วยเช่นกัน



คำถามจากผู้เข้าร่วม

จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ถาม : ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะกลับมาเสพยาอีกหรือไม่

ตอบ : ไม่แล้ว เพราะมีแรงจูงใจและโอกาสจากทางโครงการฯ มีงานรองรับและมีการติดตามผลสุ่มตรวจปัสสาวะหลังการบำบัดอยู่ตลอด

ถาม : ฤทธิ์ของยาบ้าของไทยต่างจากของนอกหรือไม่

ตอบ : แตกต่างกัน ของไทยจะสูบที่ละถุงถึงจะเมา แต่ของนอกแค่ 20 เม็ดก็เมาแล้ว

ถาม : ที่เคยยิงปืนขึ้นฟ้าเมื่อก่อน ทุกวันนี้ทางบ้านห้วยสำนเป็นมิตรกับทางชาวบ้านเมืองงามเหนือหรือยัง

ตอบ : ปัจจุบันเป็นมิตรกันแล้ว เพราะทำงานด้วยกันทุกวันไม่มีปัญหาอะไร จากแต่ก่อนเขาจะกลัวอิทธิพลของผู้ค้ายา

ถาม : บ้านห้วยสำนจะตรวจสอบยังว่าไม่มีการค้ายาเสพติด

ตอบ : โครงการฯ จะมีการตรวจติดตามผลอยู่ตลอด และดูจากการใช้ชีวิตว่าฟุ่มเฟือยหรือไม่ เช่น จากที่เคยซื้อเสื้อผ้าใหม่ทุกวันก็จะเปลี่ยนเป็นใส่เสื้อผ้าจนเก่าแล้วค่อยซื้อใหม่

ถาม : จากที่ผู้ค้ารายใหญ่โดนจับทางญาติมีปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง

ตอบ : มีบ้างที่บางคนยังคิดว่าตัวเองยังมีอำนาจอยู่ แต่คนในหมู่บ้านตอนนี้ก็เริ่มปรับเปลี่ยนตัวเองเข้าร่วมกับโครงการฯ ซึ่งถ้าเขาไม่ปรับเปลี่ยนตัวเองเขาก็จะอยู่กับคนในหมู่บ้านลำบาก

ถาม : มีคนเคยกล่าวว่า ถ้าเข้ามาค้ายาแล้วถอนตัวยากจริงหรือไม่

ตอบ : เมื่อก่อนตอนที่ผู้มีอิทธิพลอยู่ "เลิยกาก" เพราะถ้าจะเลิกเขาจะกลั่นแกล้งตลอด แต่ปัจจุบันไม่มีผู้มีอิทธิพลแล้วสามารถเลิกได้

ประเด็นแลกเปลี่ยน : (คุณรัชณี) การดำเนินงานของโครงการอาสาทำดีจะมีการติดตามผลอยู่เรื่อยๆ มีมาตรการล้างบ้าน ล้างใจ และการสุ่มตรวจปัสสาวะ เพื่อป้องกันผู้เคยเสพยา กลับเข้าสู่วงจรเดิม และป้องกันการระบาดของยาเสพติดในพื้นที่

บทบาทของภาคราชการกับการดำเนินการโครงการร้อยใจรักษ์



นายดวงแก้ว ยานทา ผู้ใหญ่บ้านเมืองงามเหนือ และ

ประสบการณ์การทำงานกับโครงการร้อยใจรักษ์ โดยเฉพาะบทบาทของหน่วยงานร่วมกับโครงการฯ ขั้นแรก คือ การศึกษาพื้นที่ สำรวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคม และคืนข้อมูลให้ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบปัญหาจากการสำรวจ ปัญหาที่ชุมชนสะท้อนกันมาก คือ เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาอาชีพ และการไม่มีสัญชาติ กิจกรรมแรกที่ทำ คือ การพัฒนาระบบน้ำ โดยชาวบ้านออกแรง มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ นำวัสดุอุปกรณ์มาให้ นอกจากนี้ ฝ่ายปกครองได้ร่วมกันประชุม เพื่อฟื้นฟูกฎระเบียบหมู่บ้านให้บังคับใช้ได้ โดยชุมชนร่วมกันกำหนดและดูแลกันเอง ซึ่งต่อมานายอำเภอแม่สาย ได้มีข้อสั่งการให้นำแนวทางนี้ไปขยายผลให้ครอบคลุมทั้งอำเภอ เรื่องปัญหายาเสพติดได้ร่วมกับทุกหน่วยงานในการคัดกรองผู้เสพ เพื่อเข้าสู่อการบำบัดในโครงการอาสาทำดี ซึ่งเป็นการบำบัดด้วยความสมัครใจ 60 วัน ระหว่างนั้นจะฝึกอาชีพและมีค่าแรงให้ หากตรวจปัสสาวะแล้วไม่พบก็จะได้รับค่าแรงและปล่อยกลับบ้าน ซึ่งพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ได้มาตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ และพระราชทานค่าแรงให้ เมื่อทำโครงการอาสาทำดีแล้วก็มีโครงการล้างบ้านล้างใจ เพื่อมีให้อาสาทำดีที่กลับบ้านไปแล้วไปพบกับสภาพแวดล้อมเดิมๆ ซึ่งจะทำให้หันไปเสพยาอีก



คำถามจากผู้เข้าอบรม

การดำเนินการโครงการร้อยใจรักษ์ในมุมมองของราชการ

ถาม : การเข้าค่ายบำบัด จะทำให้พบเครือข่ายมากขึ้น ฉะนั้นการเข้าค่ายบำบัดมีผลให้คนยังกลับไปเสพยาอยู่หรือไม่

ตอบ : กรณีที่ผู้เสพหันกลับไปเสพยาอีกไม่ใช่เพราะค่ายหรือการเพิ่มขึ้นของเครือข่าย กระบวนการบำบัดนั้นไม่ได้มีมาตรการการติดตามผล หรือการป้องกัน ที่สำคัญการกลับมาต้องมีเกียรติมีศักดิ์ศรี ชุมชนต้องให้โอกาสให้จุดยืน โดยเริ่มจากครอบครัว

ถาม : หากทาง อบต. เมืองคอง จะนำผู้ติดยาเสพติดมาร่วมโครงการอาสาทำดีด้วยจะได้หรือไม่

ตอบ : การเคลื่อนย้ายคนเป็นเรื่องลำบาก หากท่านเปิดค่าย เราสามารถเป็นพี่เลี้ยงได้

แลกเปลี่ยน : ปัญหาของชุมชน มีกฎระเบียบแต่ยังไม่เข้มแข็ง เพราะกฎนั้นไม่ได้มาจากชาวบ้าน เขาจึงไม่ยอมรับ แนวทางการปรับปรุง จะนำแนวทางของโครงการฯ ไปปรับใช้ โดยการประชุมทำกฎระเบียบ สร้างการมีส่วนร่วม โดยจะขอตัวแทนบ้านละ 1 คน มาร่วมระดมความคิด

แลกเปลี่ยน : บริบทของตำบลเมืองคอง หมู่ที่ 3 มีจำนวนครัวเรือน ประมาณ 200 ครัวเรือน 15 หย่อมบ้าน 2 ชาติพันธุ์ คือ ชนเผ่ากระเหรี่ยงและลีซอ ซึ่งมีปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นปกติ เมื่อก่อนเคยมีโครงการบำบัดผู้ติดยาเสพติด แต่เมื่อบำบัดเสร็จก็กลับไปเสพยาเช่นเดิม ปัจจุบันจึงไม่มีโครงการฯ

แลกเปลี่ยน : (ผู้การ) การเข้าบำบัดต้องใช้หลักจิตวิทยา ต้องมีการติดตามผลและให้โอกาส

สรุปกิจกรรมและมอบการบ้าน

นายปิติธรรม รัฐมนตรี ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ กล่าวให้โอวาทแก่คณะผู้เข้าอบรมทั้ง 62 คน โดยได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญขององค์ความรู้ที่ผู้เข้าอบรมได้รับในระยะเวลา 2 วัน 1 คืน นั้นน้อยมากหากเปรียบเทียบกับองค์ความรู้ในสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 ได้ทำมาและได้เน้นย้ำถึงหลักคิดและแนวทางการพัฒนาตามศาสตร์พระราชา **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** ในการใช้องค์ความรู้ 6 มิติ ได้แก่ มิติน้ำ มิติดิน มิติเกษตร มิติป่า มิติสิ่งแวดล้อมและมิติพลังงานทดแทน ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมในการแก้ปัญหาของชุมชนเยาวชนและครอบครัว และได้เชื่อมโยงการอบรมแลกเปลี่ยนในครั้งนี้กับหลักทรงงาน ในหัวข้อ **“การระเบิดจากข้างใน”** ในการนำสิ่งที่ได้เห็น ได้เรียนรู้ ได้ฟัง จากโครงการฯ ไปต่อยอดการพัฒนาในพื้นที่ สร้างโอกาสให้คนในชุมชนและอีกข้อคือ **“ขาดทุนคือกำไร”** การที่ได้มาเรียนรู้แม้จะเสียเวลาแต่ได้สิ่งที่มีค่ากลับไป

ได้มอบการบ้านให้ผู้เข้ารับการอบรม 2 ข้อ คือ 1) ให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาในรุ่นนี้ให้เหลือ 20 คน เพื่อมาฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน และ 2) ให้เสนอโครงการแก้ไขปัญหาคความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเสนอโครงการ คือ โครงการต้องมาจากปัญหาและความต้องการของชุมชนซึ่งผ่านความเห็นชอบจากการประชุม มีส่วนร่วมของ อปท. โดยใช้บของ อปท.เป็นหลัก ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านสละแรงงาน สถาบันปิดทองหลังพระฯ มีงบประมาณร่วมสมทบบางส่วน และสามารถดำเนินการแล้วเสร็จในงบประมาณของแต่ละปี ทั้งนี้ ไม่ใช่ทุก อปท. จะได้มาเข้าอบรมหลักสูตรที่ 2 เพราะจะมีคณะกรรมการประเมินลงไปตามในพื้นที่ ว่าหลังจากอบรมแล้ว อปท. ไหนมีความพร้อมตามโจทย์ที่ให้การบ้านไปหรือไม่ จากนั้นจึงจะแจ้งผลการคัดเลือกเข้าอบรมในหลักสูตรที่ 2

สรุปกิจกรรมการอบรม

สิ่งที่ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ คือ กระบวนการที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การเรียนรู้ประสบการณ์งานพัฒนา 4 ฐาน ซึ่งหัวใจสำคัญ คือ การพัฒนาระบบน้ำ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ ทำให้เห็นได้ว่าหากไม่แก้ไขเรื่องเหล่านี้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาได้ เมื่อท่านกลับไปแล้วขอให้ทบทวนขั้นตอน **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** ซึ่งหลักสูตรนี้ได้เรียนรู้แค่เข้าใจ ต่อไปจะเป็นกระบวนการเข้าถึง ซึ่งอยู่ในหลักสูตรที่สอง ท่านต้องกลับไปดูข้อมูลในพื้นที่และมาฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การเสนอโครงการต่อไป



สิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปปรับใช้ในพื้นที่จากการอบรม

สิ่งที่ได้เรียนรู้

1. การจัดการพื้นที่แบบองค์รวม โดยการจัดแบ่งประเภท พื้นที่เป็น 4 อย่าง ได้แก่ ป่าใช้สอย ที่เนินเขา ที่ดอน และที่นา
2. การทำข้อมูลก่อนที่จะสร้างมาตรการป้องกันการอนุรักษ์ป่า
3. การพัฒนาคุณภาพมะม่วง
4. การรวมกลุ่มจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรอง
5. การจัดทำเวทีประชาคม เพื่อสร้างความเข้าใจ
6. การทำอาหารสัตว์ลดต้นทุน โดยการส่งเสริมให้ทำอาหารหมักจากวัสดุที่หาได้ง่ายราคาต่ำ เช่น หยวกกล้วย หญ้าเนเปียร์
7. วิธีการสร้างโรงเรือนให้เหมาะสมกับการทำปศุสัตว์
8. การจัดตั้งกองทุนต่างๆ ด้านปศุสัตว์เพื่อพัฒนาแบบครบวงจร เช่น กองทุนอาหารสัตว์ กองทุนยา กองทุนอาหาร และกองทุนวัสดุ-อุปกรณ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้
9. การทำอ่างพวงสันเขา 2 แบบ ได้แก่ แบบขอยซีเมนต์ และพลาสติก เพื่อการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตร
10. การทำงานเป็นทีมและการสร้างกติกา เพื่อการใช้น้ำอุปโภค-บริโภค อย่างเป็นธรรม
11. การเพิ่มผลผลิตในแปลงเกษตร เช่น ข้าว ผักสวนครัว โดยวิธีการคัดเมล็ดพันธุ์ คัดต้นกล้าที่สมบูรณ์ และใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี
12. การสร้างทีมปศุสัตว์เคลื่อนที่ เพื่อดูแลประชากรด้านปศุสัตว์ในชุมชน
13. การวางแผนการใช้ที่ดินให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด



แนวทางการนำไปปรับใช้ในพื้นที่

1. แนวทางการทำปุ๋ย และการทำสารชีวภัณฑ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต
2. นำแนวทางการทำการเกษตรของโครงการฯ ไปปรับใช้ในชุมชน
3. การลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยการปลูกทุกอย่างที่กิน และกินทุกอย่างที่ปลูก
4. การทำอาหารสัตว์ลดต้นทุน
5. การสร้างโรงเรือนที่เหมาะสมกับการทำปศุสัตว์
6. วิธีการทำอ่างพวง
7. นำระบบกักน้ำไปปรับใช้ในแปลงเกษตรของชุมชน
8. การรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรอง
9. การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนา
10. การคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว

การประเมินความพึงพอใจ อบต.เมืองคอง

ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	96.00	4.00	-	-
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	84.00	16.00	-	-
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	86.00	14.00	-	-
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	90.00	10.00	-	-
วิทยากรมีความรู้	96.00	4.00	-	-
สถานที่อบรม	92.00	8.00	-	-
สถานที่พัก	92.00	8.00	-	-
อาหารและเครื่องดื่ม	90.00	6.00	-	4.00

หมายเหตุ : มีผู้ส่งแบบประเมิน 50 คน จากผู้เข้าร่วมทั้งหมด 62 คน